

hofrätts inseende, till dess i laga ordning kan varda annorlunda förordnad;

att föreskrifna uppgifter om dagen för början af ting och allmänna tingssammanträden skola, så vidt de afse tiden efter 1896 års ingång, af häradshöfdingarne i Vermlands och Örebro län insändas till Göta hofrätt;

samt att presterskapets förteckningar angående timade dödsfall af personer, hvilka tillhört frälseståndet, skola jemväl för senare hälften af år 1895 insändas till Svea hofrätt.

Stockholm den 26 januari 1895.

Aug. Bokström.

Per Larsson.

Ludvig Norrby.

N:o 139.

Af herr **C. A. Bokström** m. fl., *angående ändrade bestämmelser beträffande amortering och ränta å lån till enskilda jernvägsaktiebolag.*

I fråga om ränta och amortering å lån till enskilda jernvägar har Riksdagen för nedannämnda lånefonder meddelat bland annat följande bestämmelser:

för lån ur 1871 och 1876 års anslag ursprungligen att annuiteten skulle beräknas till sex procent å försträkningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fem för hundra å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör afbetalning.

Häri gjordes 1883 den ändring, att annuiteten nedsattes till fem och en half procent, och begagnade sig häraf åtta bolag, af hvilka ett (Sundsvalls) sedan försålt sin jernväg till staten.

Bik. till Riksd. Prot. 1895. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 31 Häft.

År 1886 nedsattes annuiteten till fem procent, hvaraf fyra och en half procent ränta på vissa villkor. Af nedsättningen begagnade sig sex jernvägsaktiebolag, nemligen Vestervik—Åtvidaberg—Bersbo, Hultsfred—Vesterviks, Vislanda—Bolmens, Gotlands, Södra Dalarnes och Varberg—Borås;

för lån ur 1881, 1886 och 1891 års anslag, att annuiteten skulle beräknas till fem procent å ursprungliga försträkningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra och en half för hundra å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör afbetalning derå.

Vid den nedsättning, som 1886 egde rum, uträknades den effektiva medelräntan å statsskulden i dess helhet till 4,348 procent. Sedan dess har densamma fallit, så att den helt visst, i synnerhet efter den nyss beslutade konverteringen, understiger fyra procent. Hvad staten skall erhålla i ränta af jernvägsbolagen öfverstiger således hvad den sjelf har att utbetala. Ur synpunkten af de öfverenskommelser, som ingåtts emellan staten och bolagen och hvilka naturligtvis fortfarande äga giltighet, är häremot intet att erinra, men för bolagen måste det vara af synnerlig vikt att i afseende å sina räntebetalningar erhålla den lindring, som kan lemnas, utan att staten lider någon förlust eller skada.

Med hänsyn härtill torde det vara tillräckligt att åberopa hvad fullmäktige i riksgäldskontoret anført i det utlåtande, som de afgåfvo till statsutskottet den 26 mars 1886, med anledning af då väckta motioner i liknande syfte. I detta utlåtande heter det bland annat:

»Skilnaden mellan $4\frac{1}{2}$ procent och den effektiva räntan å statsskulden i sin helhet är tillräcklig att betäcka kostnaden för ifrågavarande låns förvaltning, redovisning m. m.» — — — samt »då någon vinst för staten vid ifrågavarande utlåning ej lärer hafva varit af Riksdagen afsedd samt enär billigheten och statens välförstådda intresse torde göra önskvärdt, att villkoren för ifrågavarande lån äro så litet betungande för bolagen, som utan förlust för staten kan ske, få fullmäktige tillstyrka bifall till de omförmälda motionerna.»

I tillämpliga delar lär ofvanstående kunna anses gälla i fråga om en nedsättning af räntan å ifrågavarande lån till fyra procent.

Skulle några särskilda villkor möjligen finnas nödiga för medgifvandet af den förmån här afses, torde statsutskottet vara oförhindradt att föreslå sådana.

Med stöd af hvad sålunda anförts, tillåta vi oss föreslå,

att Riksdagen måtte medgifva, att de enskilda jernvägsaktiebolag, hvilka erhållit lån ur de af 1871, 1876

1881, 1886 och 1891 årens Riksdagar beviljade anslag till låneunderstöd för enskilda jernvägar och enligt träffade aftal nu skola erlägga fem procent i annuitet, deraf fyra och en half procent i ränta, må, om de sådant önska och före utgången af innevarande år derom hos fullmäktige i riksgäldskontoret göra anmälan, återbetala sin skuld till riksgäldskontoret på sådant sätt, att annuiteten, utan rubbning af öfriga för lånet gällande bestämmelser, för tiden från och med nästkommande år beräknas till fyra och en half procent å ursprungliga försträckningsbeloppet, af hvilken annuitet först godtgöres ränta efter fyra för hundra å oguldet kapitalbelopp och återstoden utgör af betalning derå.

Men det finnes äfven en annan omständighet, som i fråga om statslån till enskilda jernvägsbolag förtjenar att tagas i öfvervägande.

Då Riksdagen före år 1871 beviljade lån till enskilda jernvägsanläggningar, skedde detta under, bland andra, följande vilkor: »Skulle det förfallna inbetalningsbeloppet icke vardå i föreskrifven ordning erlagdt, bör derfor af bolaget utgöras sex procent årlig ränta, intilldess samma belopp vederbörligen inbetalas.»

När Riksdagen från och med nämnda år valde en annan form för beviljande af låneunderstöd till enskilda jernvägsanläggningar, i det att Riksdagen till Kongl. Maj:ts förfogande för detta ändamål anvisade visst belopp, hvaraf Kongl. Maj:t skulle ega tilldela af honom bestämda jernvägsbolag lån, upptogs icke någon sådan bestämmelse bland de af Riksdagen derfor bestämda vilkoren, men har Kongl. Maj:t städse beträffande sådana låneförsträckningar såsom ett särskildt vilkor föreskrifvit, »att, derest till betalning förfallet belopp icke i föreskrifven ordning erlägges, bolaget skall derå gälda sex procent årlig ränta, intill dess samma belopp varder behörigen inbetaladt.»

Om en sådan straffränta af sex för hundra om året varit skälig på en tid, då såväl statens upplåningsränta som den för låneförsträckningarne till de enskilda jernvägsföretagen stipulerade räntan varit väsentligen högre än numera är förhållandet, så måste denna straffränta numera anses oskäligt hög. De enskilda jernvägsbolagens underlåtenhet att i föreskrifven ordning fullgöra sina annuitetsliqvider till staten är under vissa, vanligen öfvergående förhållanden nödtvungen, för att bolaget skall kunna vid sitt värde bibehålla jernvägen med dess materiel, som utgör pant och säkerhet för statens försträckning och för att kunna bestrida oundgängliga utgifter för jernvägsdriftens behöriga uppehållande, hvilket torde få anses vara en vigtig allmän ange-

lägenhet. En alltför hög straffränta kan så mycket mindre vara med långgifvarens välförstådda intresse förenlig, som den kan förhindra en låntagare att göra rätt för sig och derigenom bereda långgifvaren förlust både å kapital och ränta.

På grund häraf tillåta vi oss hemställa,

att Riksdagen ville

a) i fråga om de lån till enskilda jernvägsaktiebolag, för hvilka viss straffränta blifvit genom Riksdagens beslut bestämd, medgifva, att, derest till betalning förfallet belopp icke i föreskrifven ordning erlägges, låntagaren skall derå, räknadt från och med år 1896, gälda fem procent årlig ränta, till dess samma belopp varder i behörig ordning inbetaladt;

b) beträffande de lån till enskilda jernvägsaktiebolag, för hvilka viss straffränta blifvit genom Kongl. Maj:ts beslut faststæld, anhålla, att Kongl. Maj:t måtte i afseende å denna meddela epahanda bestämmelser, som här ofvan under a) upptagits.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm i januari 1895.

Aug. Bokström.

T. V. Forsell.

O. W. Redelius.

P. G. Petersson.

C. J. Jakobson.

E. Åkerlund.

J. A. Johansson.

A. G. Jönsson.

Hugo Hammarskjöld.

Edv. Svensson.

H. Lilliehöök.

J. P. Nilsson.

Per Larsson.

Ludvig Norrby.